

Tenkit (Eleştiri)

Birinci Dönem Tanzimat Edebiyatında Tenkit

Batılı anlamda **eleştiri**, Tanzimat'la birlikte edebiyatımıza kazandırılmıştır. Yeni edebiyatımızı modernleştirmeyi amaçlayan sanatçılar, eski edebiyatı yıkmaya ve yerine yenisini yerleştirmeye çalışarak çalışmalarını bu yönde yoğunlaştırmışlardır. Tenkit türünün öncüsü Tanzimat edebiyatının en önemli sanatçılarından biri olan Namık Kemal'dir. İlk eleştiri yazısı: Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazat-ı Şamil'dir. (Namık Kemal) Türk edebiyatında ilk (tenkit) eleştiri eseri: Tahrib-i Harabat (Namık Kemal)

İkinci Dönem Tanzimat Edebiyatında Tenkit

Bu dönemde Rezaizade Mahmut Ekrem'in yazdığı "Talim-i Edebiyat" isimli eserin çıkmasından sonra tenkit türünde bir hareketlilik dikkat çekmiştir. Bir süre sonra eleştiriler yerini eski-yeni tartışmasına bırakmıştır. Rezaizade Mahmut Ekrem'in "Takdir-i Elhan" eserinde ve "Zemzeme" isimli eserinin ön sözünde Muallim Naci'nin yazdıklarını eleştirmesi tartışmayı alevlendirir. Muallim Naci de "Zemzeme" isimli esere karşılık "Demdeme"yi yazar. Bu dönemdeki tenkitlerin en önemli sonucu ise Servetifünun Edebiyatı'nın doğması olmuştur.

Servetifünun Dönemi Edebiyatında Tenkit

Tenkit türünde; Hüseyin Cahit, Cenap Şahabettin ve Ahmet Şuayip özellikle dikkat çeken isimlerdir. Hüseyin Cahit Yalçın Servetifünun'a yapılan çeşitli saldırılara aynı şiddette cevaplar vermekle ün salmıştır. Sonraları bu türde yazdıklarını bir kitap haline getirmiş ve "Kavgalarım" adını vermeyi uygun bulmuştur. Edebi çalışmalarını tenkit alanında toplayan tek şahsiyet Ahmet Şuayip'tir. Servet-i Fünun edebiyatı sanatçılarının dil bakımından halktan uzak kalmaları, eserlerinde yerel söyleyişlere yer vermemeleri nedeniyle Ahmet Mithat Efendi tarafından "dekadanlar" diye suçlanması, bu dönemdeki en önemli tenkit örneğidir. Ahmet Mithat Efendi'nin "dekadan" suçlamasına Hüseyin Cahit Yalçın "Biraz Daha Hakikat" makalesiyle cevap vermiştir. (Dekadan: Gerilemiş, çökmüş anlamında bir kelimedir. Fransız sembolistleri için XIX. yüzyılda kullanılmıştır.)